

**Gemeente Valkenburg  
aan de Geul  
Uitkomsten controle en  
overige informatie 2017**

Rapportage aan de gemeenteraad





Ernst & Young Accountants LLP  
Buitenplaats Vaeshartelt, Weert 11  
6222 PG Maastricht, Netherlands  
Postbus 100  
6200 AC Maastricht, Netherlands

Tel: +31 88 407 10 00  
Fax: +31 88 407 34 55  
ey.com

Gemeenteraad van de  
Gemeente Valkenburg aan de Geul  
Postbus 998  
6300 AZ VALKENBURG AAN DE GEUL

Maastricht, 29 juni 2018

REQ2553989/avm

## Uitkomsten controle en overige informatie 2017

Geachte leden van de raad,

Het doet ons genoegen u verslag uit te brengen omtrent de uitkomsten van onze accountantscontrole van de jaarrekening 2017 van gemeente Valkenburg aan de Geul. In het hoofdstuk Kernpunten uit onze rapportage vindt u een samenvatting van de belangrijkste uitkomsten.

In de paragraaf "Onze analyse van het resultaat 2017" van het hoofdstuk "Uitkomsten jaarrekeningcontrole" geven wij onze mening over de kwaliteit van het resultaat en significante transacties en/of ongebruikelijke mutaties op de balans of resultaatrekening.

De paragraaf "Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle" van het hoofdstuk "Uitkomsten jaarrekeningcontrole" biedt informatie over de gesignaleerde kernpunten van de controle en overige punten.

In de paragrafen daarna gaan we in op de kwaliteit van de interne beheersorganisatie en op onze conclusie met betrekking tot de rechtmatigheid.

De bijlagen bevatten informatie over onze werkwijze, de reikwijdte van de accountantscontrole en de inzet van deskundigen, onze onafhankelijkheid, de communicatie met u en het management en controleverschillen.

De huidige veranderingen in het accountantsberoep, mede geïnitieerd door onze beroepsgroep NBA, de politiek en de Autoriteit Financiële Markten (AFM), gericht op verbetering van de kwaliteit en versterking van de onafhankelijkheid, ondersteunen wij volledig. In dit verband onderstrepen wij het belang van het voeren van een open en eerlijke dialoog met u als lid van de gemeenteraad. Dit vormt een essentieel onderdeel van het controleproces en van de Corporate governance als geheel.

Het concept van dit verslag is d.d. 7 juni 2018 besproken met het hoofd Stafafdeling Middelen en de beleidsmedewerker Financiën.



Wij stellen het op prijs een en ander persoonlijk toe te lichten of eventuele vragen omtrent deze of andere met de controle verband houdende zaken te beantwoorden.

Hoogachtend,  
Ernst & Young Accountants LLP

A handwritten signature in blue ink, which appears to read 'Silverentand', is written over a horizontal blue line.

drs. N.A.J. Silverentand RA

## Inhoudsopgave

Kernpunten uit onze rapportage	4	Rechtmatigheidsbeheer	23
Uitkomsten jaarrekeningcontrole:	6	Algemene Verordening Gegevensbescherming	26
▶ Onze analyse van het resultaat 2017			
▶ Onze analyse van de financiële positie 2017			
▶ Onze analyse van de gehanteerde grondslagen			
▶ Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle			
Kwaliteit beheersorganisatie:	18	Bijlagen	27
▶ Overwegingen met betrekking tot fraude en het risico op management override		▶ Controleaanpak	
▶ Overwegingen met betrekking tot corruptie- en omkopingsrisico's		▶ Jaarverslag	
▶ Bevindingen interne beheersing		▶ Onafhankelijkheid	
		▶ Verklaring van verantwoordelijkheden	
		▶ Controleverschillen	
		▶ SiSa-bijlage	

Totaal aantal pagina's in dit rapport: 42



## Kernpunten uit onze rapportage

Kernpunt	Uitkomst
Oordeel ten aanzien van getrouwheid	Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van gemeente Valkenburg aan de Geul een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2017 als van de activa en passiva per 31 december 2017 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.
Oordeel ten aanzien van rechtmatigheid	Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen.
Geen bevindingen ten aanzien van de WNT-verantwoording	Wij hebben de WNT-verantwoording van gemeente Valkenburg aan de Geul gecontroleerd met inachtneming van het Controleprotocol WNT. Wij kunnen concluderen dat de opgenomen toelichting in de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen.
Geen bevindingen ten aanzien van de SiSa-bijlage	Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2017.  Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de overige specifieke uitkeringen geen bevindingen geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijdt.
Voorziening pand Polfermolen	Eind 2017 heeft het pand Polfermolen een boekwaarde van € 5,3 miljoen. Op 10 juli 2017 heeft de Raad besloten om vanaf 1 januari 2021 de Polfermolen niet meer te exploiteren, het gebouw te slopen en alleen een sporthal terug te bouwen. De gemeente zoekt een marktpartij die de Polfermolen wil overnemen en een andere invulling gaat geven. Hiervoor wordt ruimte geboden tot 1 januari 2019. In verband met de waardevermindering van het pand naar aanleiding van dit besluit is eind 2017 een voorziening gevormd van € 4 miljoen. Wij kunnen ons hiermee verenigen.

## Kernpunten uit onze rapportage

Kernpunt	Uitkomst
Jaarverslag is opgesteld in overeenstemming met het BBV en bevat geen materiële inconsistenties met de jaarrekening	<p>Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag overeenkomstig het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is opgesteld en met de jaarrekening verenigbaar is en het jaarverslag in het licht van de tijdens het onderzoek van de jaarrekening verkregen kennis en begrip omtrent de gemeente en haar omgeving geen materiële onjuistheden bevat.</p> <p>Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.</p>
Ongecorrigeerde controleverschillen	<p>In de jaarrekening zijn enkele ongecorrigeerde verschillen opgenomen voor een totaal bedrag van € 330.550. Deze hebben betrekking op te hoog opgenomen kosten voor WMO, Jeugdzorg, WOZL en een te hoog opgenomen voorziening van € 150.000 met betrekking tot het project Villa via Nova. Met betrekking tot de bestedingen in het sociaal domein bestaat er voor een totaal bedrag van € 452.000 onzekerheid met betrekking tot getrouwheid en rechtmatigheid. Dit betreft voor een bedrag van € 362.000 de PGB's.</p> <p>De bevindingen worden in detail toegelicht in het hoofdstuk "Uitkomsten jaarrekeningcontrole". Voor een totaaloverzicht van de ongecorrigeerde controleverschillen verwijzen wij tevens naar het hoofdstuk "Controleverschillen opgenomen in de bijlagen".</p>



## Uitkomsten jaarrekeningcontrole

### Onze analyse van het resultaat 2017

#### Voordelig resultaat nader besproken

Het gerealiseerd resultaat (resultaat na mutaties in de reserves) over het jaar 2017 bedraagt € 248.000 voordelig (2016: € 156.000 voordelig) ten opzichte van een begroot saldo van nihil.

Resultaat 2017 ten opzichte van de gewijzigde begroting			
Bedragen x € 1.000	Gewijzigde begroting 2017	Reëlsatie 2017	Afwijking ten opzichte van de gewijzigde begroting
Totale lasten	51.732	51.774	(42)
Totale baten	48.613	49.090	477
Totaal saldo van baten en lasten	(3.119)	(2.684)	435
Mutaties in reserve	3.119	2.932	(187)
Gerealiseerd resultaat	0	248	248

#### Kwaliteit van het resultaat

De belangrijkste afwijkingen ten opzichte van begroting zijn uitgebreid toegelicht in hoofdstuk 4 van de jaarrekening. De jaarrekening laat zowel op het niveau van de lasten als de baten een overschrijding zien ten opzichte van de begroting.

#### Overschrijding ten opzichte van de begroting

De grootste afwijkingen ten opzichte van de begroting zijn zichtbaar op het programma Volkshuisvesting Ruimtelijke ordening en Stedelijke Vernieuwing. Ten aanzien van dit programma is sprake van een overschrijding van € 328.000. Dit is voornamelijk een gevolg van het vormen van een voorziening van € 515.000 met betrekking tot de sanering van het terrein Villa via Nova .

Voor een nadere analyse verwijzen wij naar paragraaf 4.2 "Analyse van verschillen" in de jaarrekening.

## Uitkomsten jaarrekeningcontrole

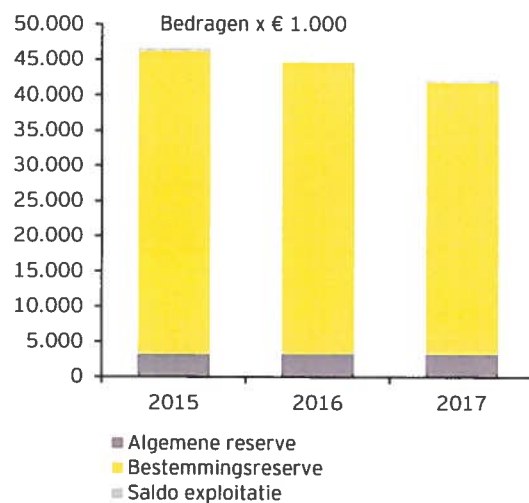
### Onze analyse van de financiële positie 2017

Analyse van de financiële positie

Eigen vermogen neemt licht af

De solvabiliteit bedroeg op 31 december 2017 55,1% hetgeen een afname betekent ten opzichte van 2016 toen de solvabiliteit 59,2% bedroeg.

Het eigen vermogen, inclusief het gerealiseerde resultaat, bedraagt per jaareinde 2017 volgens de jaarrekening € 42,2 miljoen en heeft zich vanaf 2015 als volgt ontwikkeld:



Van de totale reserves ter hoogte van € 42,2 miljoen is € 3,2 miljoen opgenomen als algemene vrije reserve. Het saldo van deze reserve is ten opzichte van 2016 niet gewijzigd.

Per saldo is gedurende 2017 € 2,9 miljoen onttrokken aan de reserves. Hierin is een bedrag van € 4 miljoen aan onttrekkingen begrepen die zijn aangewend voor het vormen van een voorziening voor de Polfermolen. Deze per saldo onttrekking van € 2,9 miljoen (ten gunste van het resultaat) vormt samen met het totaal saldo van baten en lasten (€ 2,7 miljoen nadelig) het gerealiseerde resultaat van € 248.000 positief.



## Uitkomsten jaarrekeningcontrole

### Onze analyse van de financiële positie 2017

#### Weerstandsvermogen en risicobeheersing

##### Inleiding

In het jaarverslag is onder andere de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing opgenomen, welke informatie bevat over de weerstandscapaciteit, de risico's en het beleid dat hieromtrent gedurende 2017 is gevoerd.

##### Algemene reserve

De weerstandscapaciteit bestaat uit met name de algemene reserve, welke per 31 december 2017 € 3,2 miljoen bedraagt. De benodigde weerstandscapaciteit op basis van de door de gemeente gemaakte risico-inschatting bedraagt € 1,3 miljoen. De risico's betreffen voornamelijk de afname van parkeeropbrengsten door afname van bezoekers en mogelijke lasten over de parkeeropbrengsten met betrekking tot BTW en VPB. Bij de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit is geen rekening gehouden met het risico dat betrekking heeft op het Sociaal Domein. De gemeente heeft hiervoor geen aparte risico-inschatting gemaakt. De gemeente heeft met betrekking tot het sociaal domein een specifieke risicobuffer opgebouwd in de vorm van een bestemmingsreserve. Deze reserve is in 2017 afgenomen van € 8,3 miljoen ultimo 2016 tot € 7,4 miljoen ultimo 2017. Op basis van deze reserve kunnen de risico's ten aanzien van de openeinderegelingen inzake de decentralisaties worden opgevangen.

#### Weerstandsvermogen is toereikend te noemen op basis van eigen normstelling

##### Weerstandscapaciteit

Per jaareinde bedraagt de ratio weerstandsvermogen (weerstandsvermogen/risicocapaciteit) 2,7 (2016: 2,0). Hierdoor is de weerstandscapaciteit ruimschoots voldoende voor de dekking van incidentele risico's. De weerstandscapaciteit bestaat voor € 3,4 miljoen uit reserves die éénmalig kunnen worden aangewend. De gesignaleerde risico's hebben voor € 1 miljoen een structureel karakter. Dit betekent dat de weerstandscapaciteit voldoende is om op korte termijn de risico's te dekken.

#### Financiering: wettelijke normen zijn nageleefd

##### Financiering

In 2017 zijn er geen nieuwe langlopende leningen afgesloten en is voor een bedrag van € 1,3 miljoen afgelost waardoor de langlopende leningen eind 2017 € 11,2 miljoen bedroegen. Voor een nadere beschouwing ten aanzien van uw financieringspositie verwijzen wij u naar de paragraaf Financiering van de jaarrekening 2017.

Ten aanzien van de naleving van de renterisiconorm, de kasgeldlimiet en de naleving schatkistbankieren merken wij op dat gemeente Valkenburg aan de Geul zich aan de wettelijke normen heeft gehouden, zoals ook toereikend is toegelicht in de paragraaf Financiering dan wel in de toelichting op de balans.

## Uitkomsten jaarrekeningcontrole

### Onze analyse van de gehanteerde grondslagen

Aanvaardbaarheid van de grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Naar onze mening zijn de door het college gekozen waarderingsgrondslagen aanvaardbaar en consistent toegepast met betrekking tot de significante jaarrekeningposten en bijzondere transacties. Dit geldt tevens voor het tijdstip waarop die transacties hebben plaatsgevonden, de periode waarin zij zijn verantwoord en de desbetreffende toelichtingen in de jaarrekening.

Kwaliteit jaarverslag

Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag overeenkomstig de gemeentewet is opgesteld en verenigbaar is met de jaarrekening. Verder hebben wij vastgesteld dat de verplichte paragrafen zijn toegevoegd.

Significante schattingsposten

De belangrijkste schattingsposten binnen de jaarrekening van gemeente Valkenburg aan de Geul betreffen de waardering van de activa, zoals de materiële vaste activa, de (leningen aan) deelnemingen en de grondexploitaties. Daarnaast speelt er een belangrijk schattingselement ten aanzien van de voorzieningen en de verleende garantstellingen en toezeggingen. Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het maken van schattingen bij het opmaken van de jaarrekening. Als accountant van de raad beoordelen wij deze door het college gemaakte schattingen. Wij hebben een beschouwing ten aanzien van de belangrijkste schattingen opgenomen verderop in deze rapportage.

Wij merken op dat de sensitiviteit van de schattingen ten opzichte van 2016 veelal gelijk gebleven is en voor de belangrijkste posten gemiddeld is.

## Uitkomsten jaarrekeningcontrole

### Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

#### Waardering Centrumplan - Materiële vaste activa

##### Algemeen

Het project Centrumplan loopt reeds enkele jaren en is nu nagenoeg afgewikkeld. In onderstaande tabel is het verloop van de boekwaarde in 2017 weergegeven die betrekking heeft op de delen die zijn opgenomen in respectievelijk de materiële vaste activa en de voorraden.

Bedragen in €	31 december 2016	Mutaties 2017	Afschrijving	31 december 2017
Materiële vaste activa met economische nut	900.000	(25.000)		875.000
Materiële vaste activa met maatschappelijk nut	3.000	58.000	(23.000)	38.000
Vorraden	(173.000)	251.000		78.000
Totaal	730.000	284.000	(23.000)	991.000

In 2017 is voor een bedrag van € 309.000 geïnvesteerd in het Centrumplan en is een verkoopopbrengst gerealiseerd van € 25.000. De boekwaarde bedraagt hierdoor eind 2017 € 991.000. Verwacht wordt dat er nog kosten moeten worden gerealiseerd van € 184.000. Naar verwachting worden deze investeringen in de toekomst volledig gedekt door opbrengsten. De provincie Limburg heeft een subsidie toegekend van € 300.000. Daarnaast vinden met projectontwikkelaars onderhandelingen plaats waarbij de intentie bestaat dat deze het onroerend goed overnemen voor een totaalbedrag van € 900.000. Hierop is een voorschot ontvangen van € 25.000. De gemeente beschikt eind 2017 over een Investeringsreserve Centrumplan van € 1,2 miljoen. Hiermee kunnen eventuele tegenvallers zoals nadeelcompensatie, tegenvallende inkomsten en juridische procedures, worden opgevangen.

## Uitkomsten jaarrekeningcontrole

### Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

#### Waardering van de voorraden

##### Algemeen

De voorraad wordt gewaardeerd tegen kostprijs onder aftrek van een voorziening voor eventueel verwachte verliezen. De voorraad heeft betrekking op de voorraad met betrekking tot het Centrumplan alsmede de voorraad grond op de locatie van de voormalige Leeuwbrouwerij en voorraad grond Villa via Nova. De boekwaarde ultimo 2017 kan als volgt worden weergegeven:

Bedragen in €	31 december 2017	31 december 2016
Grond- en hulpstoffen (Villa via Nova )	(515.000)	-
Onderhanden werk (Centrumplan)	78.000	(173.000)
Onderhanden werk (Leeuwterrein)	(670.000)	(292.000)
Totaal	(1.107.000)	(465.000)

Ten opzichte van voorgaand jaar is de boekwaarde van de post voorraden gewijzigd van negatief € 465.000 tot negatief ad € 1.107.000. De mutatie van de post voorraden kan worden verklaard door:

- ▶ In verband met verwachte kosten betreffende de sanering van het terrein Villa via Nova is een voorziening van € 515.000 op het actief in mindering gebracht. Naar aanleiding van onze controle zijn wij van mening dat deze voorziening € 150.000 te hoog is. Dit bedrag hebben wij als ongecorrigeerde fout aangemerkt.
- ▶ Het onderhandenwerk Centrumplan is ten opzichte van boekjaar 2016 met € 251.000 toegenomen. Zoals hiervoor is toegelicht wordt verwacht dat de materiële vaste activa en het onderhandenwerk met betrekking tot het centrumplan geheel wordt gedekt met toekomstige opbrengsten.
- ▶ Op 4 september 2017 heeft de Raad een besluit genomen omtrent de verdere ontwikkeling van het Leeuwterrein. Het terrein wordt verkocht aan de provincie Limburg die dit vervolgens overdraagt aan een externe partij die dit gebied zal herontwikkelen. Hierbij zijn met beide partijen zodanige afspraken gemaakt dat het geheel voor de gemeente binnen de vastgestelde financiële kaders kan worden afgesloten. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de paragraaf Grondbeleid in de jaarrekening van de gemeente.



## Uitkomsten jaarrekeningcontrole

### Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

#### Waardering van de voorraden

#### Waardering grondexploitaties: bespreking risicovolle projecten

Hieronder vindt u een visuele risicobeoordeling van de post voorraden die bestaat uit het Centrumplan en het terrein Leeuwbrouwerij plaats.

Voorraad waardering	Ons oordeel over het risicoprofiel van de voorraden (grondexploitatie)			Toelichting/ Boekwaarde
	Hoger	Midden	Lager	
Projecten				
Centrumplan				1. € 78.000
Terrein Leeuwbrouwerij				2. € (670.00)

Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de vorige pagina.

## Uitkomsten jaarrekeningcontrole

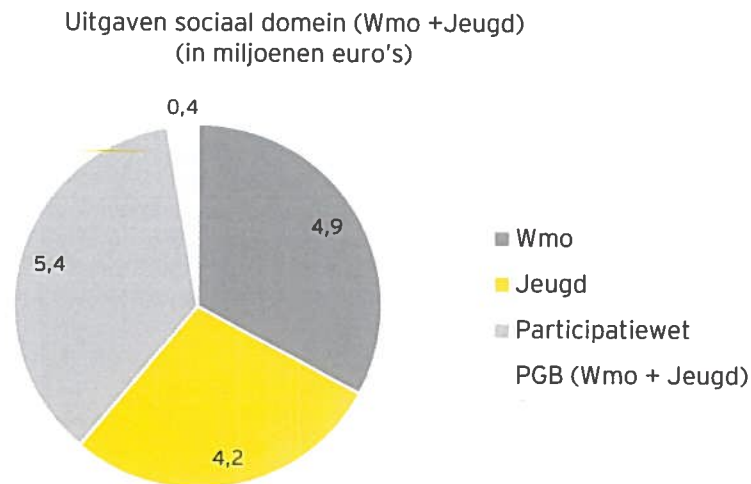
### Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

#### Decentralisaties

#### Inleiding

Als gevolg van de omvang en complexiteit van de financiële stromen binnen het sociaal domein hebben wij een significant risico onderkend ten aanzien van deze lasten.

In de jaarrekening zijn diverse posten en geldstromen inzake het sociale domein verantwoord. De totale omvang van de uitgaven Jeugdzorg, Wmo, Participatiewet en PGB's bedraagt € 14,9 miljoen en bestaat uit de volgende uitgave-categorieën:



Gemeente Valkenburg aan de Geul werkt voor de taken in het sociale domein op verschillende terreinen samen met andere gemeenten en ketenpartners. Net als in 2016 waren nagenoeg alle taken met betrekking tot het Sociaal Domein in 2017 uitbesteed bij de gemeente Maastricht. Dit betreffen alle taken die vallen onder het domein Jeugd, WMO, de Participatiewet en de PGB's.

In dit verband is gemeente Maastricht verantwoordelijk voor de getrouwheid en de rechtmatigheid van de bestedingen met betrekking tot het sociaal domein van gemeente Valkenburg. De accountant van gemeente Maastricht controleert de verantwoordingen van de bestedingen en heeft hierbij een goedkeurende controleverklaring verstrekt met betrekking tot de getrouwheid en de rechtmatigheid. Afgesproken was dat de accountant van de gemeente Maastricht in tegenstelling tot 2016 ook de prestatielevring met betrekking tot de PGB in de controle zou betrekken. Dit heeft echter nog niet plaatsgevonden. Daarom moeten wij de kosten met betrekking tot de PGB's ten bedrage van € 362.000 als onzeker aanmerken. Daarnaast is met betrekking tot de jeugdzorg voor een bedrag van € 90.541 aan onzekerheden gerapporteerd door de accountant van de gemeente Maastricht. Ook deze onzekerheden hebben wij in onze oordeelsvorming betrokken. Wij hebben een review uitgevoerd op de werkzaamheden van de accountant van gemeente Maastricht en concluderen dat wij hierop kunnen steunen. In de jaarrekening zijn de kosten van WMO, Jeugdzorg, participatiewet en WOZL voor respectievelijk € 27.827, € 127.711 en € 25.012 te hoog opgenomen. Wij kwalificeren dit als ongecorrigeerde fouten. Omdat deze fouten kleiner zijn dan de goedkeuringstolerantie die u hebt vastgesteld heeft dit geen invloed op onze controleverklaring.



## Uitkomsten jaarrekeningcontrole

### Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

#### Decentralisaties

##### Jeugdzorg/Wmo

###### Kosten inkoop Wmo en Jeugdzorg

Voor de controle op de juistheid en rechtmatigheid van de zorgkosten dient een aantal criteria te worden getoetst. Deze criteria worden door gemeente Maastricht en de accountant van gemeente Maastricht getoetst.

Uit de rapportage van de accountant van gemeente Maastricht blijkt dat er onzekerheid bestaat omtrent de getrouwheid en rechtmatigheid van de verantwoorde bestedingen met betrekking tot de Jeugdzorg van € 90.000. Voor deze bedragen hebben wij een onzekerheid meegewogen in ons oordeel bij de jaarrekening.

###### Persoonsgebonden budgetten (PGB's)

Ten aanzien van de PGB's voor jeugdzorg en Wmo geldt dat gemeente Maastricht namens gemeente Valkenburg de PGB's toekent. De sociale verzekeringsbank (SVB) treedt op als serviceorganisatie voor uw gemeente voor de behandeling en verwerking van deze PGB's.

De controleverklaring van de SVB is op 15 maart 2018 verstrekt. Evenals voorgaand jaar heeft de accountant van de SVB geen goedkeurend oordeel verstrekt. De controleverklaring van de SVB geeft ook in 2017 onvoldoende zekerheid over de getrouwe en rechtmatige aanwending van de PGB-lasten van uw gemeente. De totale lasten van € 362.000 zijn derhalve in het kader van de accountantscontrole 2017 als onzeker aangemerkt.

Wij wijzen u erop dat de gemeente mogelijkheden heeft om deze onzekerheden in de toekomst te mitigeren door het verrichten van additionele werkzaamheden om de prestatielevering vast te stellen. Wij adviseren om met gemeente Maastricht hierover opnieuw nadere afspraken te maken.

###### Eigen bijdrage op grond van de Wmo

Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding, zorg in natura of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de Wmo een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacy redenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de Wmo geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is.

## Uitkomsten jaarrekeningcontrole

### Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Decentralisaties (vervolg)	Invoering vennootschapsbelastingplicht
Participatiewet	Gemeente Valkenburg aan de Geul heeft goed geanticipeerd op de ontwikkelingen rond de invoering van de vennootschapsbelastingplicht
<p>Gemeente Valkenburg aan de Geul heeft de uitvoering van de participatiewet over 2017 net als in 2016 geheel uitbesteed aan gemeente Maastricht. Gemeente Maastricht heeft een verantwoording opgesteld over de bestedingen in 2017 die door de accountant van gemeente Maastricht is voorzien van een goedkeurende controleverklaring. De kosten inzake de participatiewet die in de jaarrekening van gemeente Valkenburg aan de Geul zijn opgenomen komen hiermee overeen. De onderdelen Gebundelde uitkering (G2) en BBZ (G3) vormen een onderdeel van de SiSa-verantwoordingen. Hierbij hebben wij eveneens een goedkeurende controleverklaring ontvangen.</p>	<p>Op 1 januari 2016 is de Wet Vpb-plicht overheidsondernemingen ingevoerd, waardoor een groot aantal directe en indirecte overheidsondernemingen onder voorwaarden belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting (Vpb) zijn geworden. Provincies, gemeenten en hun gemeenschappelijke regelingen met rechtspersoonlijkheid worden belastingplichtig, voor zover zij een fiscale onderneming drijven. Hetzelfde geldt voor door gemeenten beheerste stichtingen en verenigingen. Veel kapitaaldeelnemingen, waaronder bv's, nv's en coöperaties, worden zelfs belastingplichtig voor ál hun activiteiten. De regeling kent een aantal algemene en specifieke vrijstellingen op basis waarvan de Vpb-plicht mogelijk (deels) beperkt kan worden.</p> <p>Reeds in 2015 heeft gemeente Valkenburg onderzoek gedaan naar de gevolgen van de invoering van de vennootschapsbelastingplicht. De analyse van de gevolgen met betrekking tot de vennootschapsbelasting is nog niet geheel afgerond en een definitieve afstemming met de belastingdienst heeft nog niet plaatsgevonden. Wel is met de belastingdienst overeengekomen dat met betrekking tot de activiteiten straat parkeren en parkeren op parkeerterreinen de overheidstaakvrijstelling van toepassing is. Op basis van de huidige informatie is de gemeente van mening dat over 2017 geen vennootschapsbelasting verschuldigd is. Wij kunnen in het kader van de jaarrekeningcontrole instemmen met de standpunten die u heeft ingenomen, maar benadrukken dat de definitieve last afhankelijk is van de goedkeuring van de Belastingdienst over de door u ingenomen standpunten.</p>

## Uitkomsten jaarrekeningcontrole

### Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

SiSa	Wet Normering Topinkomens (WNT)
Geen bevindingen geconstateerd ten aanzien van de SiSa-bijlage	Over 2017 voldaan aan de WNT; toelichting op de WNT in de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen
<p>Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2017. De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het Bado in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>▶ € 12.500 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is;</li><li>▶ 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is;</li><li>▶ € 125.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is.</li></ul> <p>Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.</p> <p>De SiSa-bijlage dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli aanstaande elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. Door middel van een voorgeschreven tabel dienen wij te rapporteren over onze bevindingen ten aanzien van de in de jaarrekening opgenomen SiSa-bijlage.</p> <p>In bijlage 3 bij dit rapport zijn deze bevindingen in de voorgeschreven tabel opgenomen. U kunt deze tabel hanteren ten behoeve van verzending naar het CBS.</p>	<p>Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingevoerd. Op basis van deze wet is de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector in dienstverband en bij ontslag wettelijk gemaximeerd.</p> <p>Voor de bezoldiging van topfunctionarissen geldt naast de maximering een publicatieverplichting in de jaarrekening. Dit geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen, indien zij de maximale bedragen van topfunctionarissen overschrijden.</p> <p>In het kader van de jaarrekening 2017 heeft u een analyse uitgevoerd van de topfunctionarissen binnen uw organisatie. Tevens heeft u vastgesteld of er functionarissen zijn die een hogere bezoldiging dan de gestelde maxima kennen. Deze informatie heeft u opgenomen in de toelichting op de jaarrekening. Wij hebben de juistheid en volledigheid van deze toelichting gecontroleerd en hebben vastgesteld dat de toelichting voldoet aan de daaraan te stellen eisen.</p>

## Uitkomsten jaarrekeningcontrole

### Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

#### Overige onderwerpen

##### Naleving Europese aanbestedingsregels

Als onderdeel van de controle op de rechtmatigheid van inkopen vragen wij de organisatie om jaarlijks een inkoopanalyse uit te voeren. Hierin wordt nagegaan of bij de inkopen voldaan is aan de aanbestedingsregels.

Gemeente Valkenburg aan de Geul heeft de interne aanbestedingsregels niet opgenomen in het normenkader, zodat onze controle toeziet op naleving van de Europese aanbestedingsregels.

Op basis van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden stellen wij vast dat er op de aanbestedingen geen financiële onrechtmatigheden zijn gebleken ten aanzien van het Europese aanbestedingsbeleid.

## Kwaliteit beheersorganisatie

### Overwegingen met betrekking tot fraude en het risico op management override

#### Fraude en de naleving van wet- en regelgeving

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude berust zowel bij de gemeenteraad als bij het college. Het is van belang dat het college, onder toezicht van de gemeenteraad, sterk de nadruk legt op het voorkomen van fraude, waardoor de gelegenheden tot het plegen van fraude kunnen afnemen, alsmede op het ontmoedigen daarvan, waardoor personen ervan kunnen worden weerhouden om fraude te plegen omwille van de waarschijnlijkheid dat die wordt ontdekt en bestraft.

Gesignaleerde frauderisico's	Op frauderisico's gerichte beheersingsmaatregelen	Systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en bijbehorende bevindingen
Doorbreking van de beheersmaatregelen door het management bij de totstandkoming van de significante schattingsposten in de jaarrekening van gemeente Valkenburg aan de Geul.	Interne review van de uitgangspunten en aannames van schattingsposten in de jaarrekening door de diverse medewerkers binnen gemeente Valkenburg aan de Geul.	Detailcontrole van de aannames en uitgangspunten ten aanzien van de significante schattingsposten in de jaarrekening van gemeente Valkenburg aan de Geul.

#### Naleving wet- en regelgeving en overige

Wij informeren de gemeente(raad) over illegale handelingen waarbij het hoger kader is betrokken en over fraude en illegale handelingen (of deze nu door het hoger kader of door andere werknemers zijn veroorzaakt) die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg hebben. Gedurende de controle zijn geen significante punten gesignaleerd ten aanzien van feitelijke of vermoedelijke niet-nakoming van wet- en regelgeving of statuten, voor zover deze van belang worden geacht voor de mate waarin de gemeenteraad in staat is haar taken te vervullen.

## Kwaliteit beheersorganisatie

### Overwegingen met betrekking tot corruptie- en omkopingsrisico's

#### Corruptie-en omkopingsrisico's

Uw gemeente maakt onderdeel uit van de overheidssector waarin corruptie vaker dan bij andere sectoren voorkomt. Dit komt onder andere omdat veel transacties met een relatief grote omvang plaatsvinden, de transparantie over marktprijzen niet in alle gevallen voldoende is om te beoordelen en frequent zaken gedaan wordt met andere corruptiegevoelige sectoren (vastgoed, constructie, infrastructuur et cetera). Hierdoor hebben wij dit als aandachtspunt in onze controle meegenomen. Corruptie is een wereldwijd probleem waar het ook uw verantwoordelijkheid is om corruptie binnen uw gemeente te voorkomen. Onze beroepsregels zijn in de praktijkhandreiking Corruptie, een relevant onderwerp in het kader van (controle) werkzaamheden van de accountant verder aangescherpt, hetgeen tot aanvullende werkzaamheden heeft geleid. Gemeente Valkenburg aan de Geul beschikt over beschreven procedures ten aanzien van de samenwerking met derden en een intern inkoop en aanbestedingsbeleid aangevuld met trainingen voor de juiste mindset van de medewerkers. Zichtbare monitoring op de werking en naleving van dit beleid, is een aandachtspunt voor uw organisatie.

Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht om eventuele effecten van dit risico ten behoeve van onze controle van de jaarrekening te mitigeren:

- ▶ Detailcontrole op de inkoop en aanbestedingen om vast te stellen dat alle inkoop conform de geldende Europese aanbestedingsregels en het nationale inkoop- en aanbestedingsbeleid zijn aanbesteed.
- ▶ Middels een steekproef vaststellen of voor alle inkoop welke in rekening zijn gebracht aan de gemeente ook een prestatie is geleverd door de tegenpartij.
- ▶ Middels een steekproef vaststellen of bij alle materiële grondaankopen en -verkopen door de gemeente vastgestelde procedures in materiële zin zijn gevolgd.
- ▶ Middels een steekproef vaststellen of alle verstrekte subsidies in overeenstemming met de geldende interne wet- en regelgeving zijn verstrekt.

Uit de bovenstaande werkzaamheden zijn geen bevindingen voortgekomen.



## Kwaliteit beheersorganisatie

### Bevindingen interne beheersing

#### Algemeen

Bij de planning en uitvoering van de controle van de jaarrekening 2017 van uw gemeente hebben wij de interne beheersmaatregelen, welke onderdeel uitmaken van de administratieve organisatie van uw gemeente, in onze overwegingen betrokken. Wij hebben de opzet, het bestaan en de werking van interne beheersmaatregelen onderzocht, voor zover wij dit in het kader van de jaarrekening noodzakelijk achten en niet met het doel om een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing te geven.

Wij hebben geen onderzoek naar de effectiviteit van de interne beheersing verricht, anders dan dat relevant is voor onze jaarrekeningcontrole.

#### Bevindingen interne beheersing

In onze managementletter 2017, uitgebracht aan het college op d.d. 22 februari 2018, hebben wij onze bevindingen en aanbevelingen van onze tussentijdse controle 2017 opgenomen. In deze managementletter hebben wij aangegeven welke zaken vóór de jaarrekeningcontrole 2017 opgepakt zouden moeten zijn (prioriteit H).

Wij hebben geconstateerd dat de voortgang van de aanbevelingen van zowel uw eigen interne controle als de controle door ons als accountant nog niet voor alle punten zichtbaar is opgevolgd. Wij benoemen de belangrijkste aanbevelingen die verdere aandacht behoeven:

- ▶ Voortgang versterking interne beheersomgeving.
- ▶ Beheersing aanbestedingsproces.
- ▶ Onderbouwing prestatielevering.

## Kwaliteit beheersorganisatie

### Bevindingen interne beheersing

#### Ad.1 Voortgang versterking interne beheersorganisatie

Op basis van onze tussentijdse controle 2017 constateren wij - in lijn met de managementletter 2016 en accountantsverslag 2016 - dat de organisatie op dit moment onvoldoende voortgang boekt in het versterken van haar administratieve organisatie en interne beheersing. Wij merken op dat de organisatie op onderdelen wel stappen maakt en tevens dat intern projecten lopen om te komen tot een verbetering van de processen. Het tempo waarin de organisatie deze projecten afrondt achten wij laag. Belangrijke aandachtspunten hierbij zijn onder andere, inrichting van een contractenregister, de procedure m.b.t. aanbestedingen en de controle op de juistheid van de door leveranciers geleverde prestaties. In onze managementletter hebben hierop een nadere toelichting gegeven.

#### Ad.2 Beheersing aanbestedingsproces

Inkopen vinden decentraal plaats in de gemeentelijke organisatie. Wij constateren dat binnen het inkoop- en aanbestedingsproces onvoldoende werkende beheersmaatregelen aanwezig zijn teneinde te waarborgen dat de inkopen conform wet- en regelgeving plaatsvinden. De gemeente heeft er bewust voor gekozen om achteraf te controleren of de aanbestedingen conform de regelgeving hebben plaatsgevonden. Wij merken op dat hierdoor het risico bestaat dat aanbestedingen niet conform geldende wet- en regelgeving verlopen en daardoor als onrechtmatig aangemerkt dienen te worden. Indien de totale omvang van de onrechtmatigheden onze goedkeuringstolerantie overschrijdt, heeft dat impact voor het rechtmatigheidsoordeel. Wij adviseren u preventieve controlemaatregelen te implementeren teneinde (aan de voorkant) te waarborgen dat de inkopen plaatsvinden in overeenstemming met geldende wet- en regelgeving.

## Kwaliteit beheersorganisatie

### Bevindingen interne beheersing

#### Ad.3 Onderbouwing prestatielevering

Gezien onze ervaring tijdens de tussentijdse controle is het lastig om eenduidig en helder de levering van de prestatie vast te stellen. Documentatie is vaak beperkt voor handen en niet altijd blijkt uit deze documentatie eenduidig de prestatie. Dit betekent dat er onvoldoende waarborgen zijn ingericht ter vaststelling van de prestatielevering en daarmee de getrouwheid en rechtmatigheid van de betalingen hetgeen kan resulteren in een onzekerheid voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid. Tevens levert dit een verhoogd beheersings- en mogelijk frauderisico binnen uw organisatie op. Wij adviseren u op korte termijn te komen tot een structurele oplossing (bijvoorbeeld door het formuleren van beleid ten aanzien van prestatielevering en de controle hierop) ten einde te borgen dat de prestatielevering in voldoende mate en eenduidig wordt vastgelegd.

Wij adviseren u om binnen de gemeente voldoende capaciteit vrij te maken om verdere verbetering te kunnen realiseren.

#### Automatisering

Onze controle was niet primair gericht op het doen van een uitspraak omtrent de continuïteit en betrouwbaarheid van (delen van) de geautomatiseerde gegevensverwerking en wij hebben daartoe ook geen opdracht van het management ontvangen. De jaarrekeningcontrole heeft geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht.

## Rechtmatigheidsbeheer

Onze bevindingen in het kader van rechtmatigheid

Wij zijn nagegaan of de financiële beheershandelingen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de raad geautoriseerde begroting.

### Begrotingsrechtmatigheid

Wij constateren de volgende overschrijdingen op lastenniveau ten opzichte van de gewijzigde begroting.

Lastenoverschrijding programma (X € 1.000)	Begrotingsafwijking	Onrechtmatig, telt niet mee in het oordeel	Onrechtmatig, telt mee in het oordeel
Programma: Economie Totaal € 20 (1,4%) (betreft toerekening loonkosten)	Kostenoverschrijdingen passen binnen bestaand beleid.	V	
Programma: Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing. Totaal € 450 (16,6%) (betreft hoofdzakelijk voorziening Villa via Nova €515.000)	Kostenoverschrijdingen passen binnen bestaand beleid.	V	

In de toelichting op de staat van baten en lasten is door het college een analyse van de overschrijdingen opgenomen. De overschrijdingen zijn toereikend toegelicht en passen binnen het bestaande beleid of worden gecompenseerd door hogere baten binnen het programma.

Het college stelt uw gemeenteraad voor genoemde overschrijdingen te autoriseren in het kader van de vaststelling van de jaarrekening 2017. Vooruitlopend hierop zijn wij hiervan reeds uitgegaan bij het vormen van ons oordeel over de (begrotings)rechtmatigheid.

## Rechtmatigheidsbeheer

### Kredietrechtmatigheid

#### Kredieten

Wij zijn nagegaan of de investeringen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de gemeenteraad geautoriseerde kredieten. Wij constateren dat in 2017 geen kredieten zijn overschreden ten opzichte van de gevoteerde kredieten.

### Rechtmatigheid van mutaties in de reserves

#### Mutaties reserves

De mutaties in de reserves conform de exploitatierekening kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Bedragen (€ 1.000)/(last)	Begroting na wijziging	Rekening 2017	Afwijking
Dotaties	3.848	4.035	187
Onttrekkingen	6.967	6.967	-
Per saldo	(3.119)	(2.932)	187

Aan de afwijkingen liggen raadsbesluiten ten grondslag inzake de gehanteerde systematiek. De rechtmatigheid is door ons vastgesteld.

## Rechtmatigheidsbeheer

### Misbruik en oneigenlijk gebruik

In de externe en interne regelgeving zijn diverse bepalingen opgenomen die erop zijn gericht om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Uw gemeente heeft de toets op het misbruik en oneigenlijk gebruik neergelegd in interne controleplannen. De uitkomst van deze toets heeft niet geleid tot bevindingen die invloed hebben op de rechtmatigheid van baten en lasten en balansmutaties.

### Niet-financiële beheershandelingen vallen buiten de scope van rechtmatigheidscontrole

Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole door de accountant. De accountant toetst deze handelingen en beslissingen niet inhoudelijk door gegevensgericht onderzoek. Volstaan wordt in dit kader met het beoordelen van het interne systeem van risicoafwegingen. Binnen dit systeem moeten voorwaarden zijn geschapen om risico's goed te kunnen beoordelen en in de tijd te kunnen volgen.

Wij hebben ons een beeld gevormd over de wijze van totstandkoming van de inventarisatie van de risico's en de getrouwe weergave van de hieruit mogelijk voortvloeiende financiële gevolgen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van het jaarverslag.



## Algemene Verordening Gegevensbescherming

### Data privacy

De nieuwe Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) is de belangrijkste ontwikkeling op het gebied van gegevensbescherming van de afgelopen twintig jaar en zal wereldwijd van invloed zijn op organisaties. AVG heeft betrekking op de bescherming van persoonsgegevens van, of met betrekking tot, EU-burgers en zal vanaf 25 mei 2018 van kracht zijn. Hierdoor moet gemeente Valkenburg aan de Geul compliance met AVG kunnen aantonen en inbreuken op persoonlijke gegevens kunnen vaststellen en in voorkomend geval de desbetreffende bevoegde instanties en personen op de hoogte brengen. Wij attenderen u op het belang de implementatie van de regelgeving in uw organisatie. Voor een nadere toelichting hierop verwijzen wij naar paragraaf 3.5 Bedrijfsvoering.



## Bijlagen

Controleaanpak	28
Jaarverslag	33
Onafhankelijkheid	34
Verklaring van verantwoordelijkheden	36
Controleverschillen	38
SiSa-bijlage	42

## Bijlage - Controleaanpak

### Controleaanpak en -uitvoering

#### Controleaanpak en - uitvoering

Wij voeren onze controle uit met een mix van systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en een mix van vaste teamleden en ingeschakelde experts. Daarnaast beschikken wij als organisatie over verschillende kwaliteitsborgingsmaatregelen. Dit geheel tezamen leidt tot een kwalitatief goede controle. In ons controleplan en dit verslag is voor elk bijzonder aandachtsgebied in onze controle terug te lezen wat de kernpunten in onze controle zijn geweest die hebben bijgedragen aan de kwaliteit in onze controle. Daarnaast gaan wij in de volgende paragrafen van deze bijlage nog nader in op de samenwerking met andere accountants en de ingeschakelde experts.

Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met het management over de belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen is een aantal punten met een verhoogd risico voor de controle van de jaarrekening 2017 onderkend:

- ▶ financiële positie en kwaliteit resultaat;
- ▶ schattingen en toelichtingen in de jaarrekening;
- ▶ verwerking decentralisaties;
- ▶ waardering centrumplan/grondbedrijf;
- ▶ aanbestedingen;
- ▶ verbonden partijen;
- ▶ WNT-bijlage.

## Bijlage - Controleaanpak

### Verbonden partijen en significante uitdagingen/moeilijkheden tijdens de controle

#### Verbonden partijen

Ten aanzien van de verbonden partijen van gemeente Valkenburg aan de Geul hebben wij vastgesteld dat:

- ▶ de (significante transacties met) verbonden partijen toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening en paragraaf verbonden partijen;
- ▶ geen sprake is van indicaties voor ongeautoriseerde significante transacties met verbonden partijen, welke indicaties geven voor fraude;
- ▶ geen sprake is van indicaties dat de van toepassing zijnde wet- en regelgeving niet is nageleefd.

#### Significante uitdagingen/moeilijkheden tijdens de controle

Er zijn geen significante uitdagingen/moeilijkheden geweest tijdens de controle.

## Bijlage - Controleaanpak

### Rechtmatigheid

#### Onze aanpak ten aanzien van rechtmatigheid

Wij hebben bij de controle over 2017 de rechtmatigheid getoetst conform de bepalingen van het Bado en het controleprotocol 2017 van gemeente Valkenburg aan de Geul. Bij onze controle hebben wij aandacht gegeven aan de volgende onderwerpen:

- ▶ het rechtmatigheidsbeheer;
- ▶ de naleving van het voorwaarden criterium;
- ▶ de begrotingsrechtmatigheid;
- ▶ de kredieten;
- ▶ mutaties in de reserves;
- ▶ het misbruik-en-oneigenlijk-gebruikcriterium;
- ▶ de niet-financiële beheershandelingen.

#### Begrotingscriterium

Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium toetsen wij of het budgetrecht van de gemeenteraad is gerespecteerd. Wij beoordelen bij onze controle de overschrijdingen ten opzichte van de begrote lasten per programma. Dit betreffen enkel de lasten omdat hierop een beoordeling en rapportering van de accountant wordt gevraagd vanuit de Kadernota Rechtmatigheid.

De raad autoriseert de begroting (en begrotingswijzigingen) en geeft daarmee toestemming voor de uitvoering van het beleid en de daarvoor benodigde middelen. Het is de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders om begrotingsafwijkingen tijdig te signaleren en te rapporteren aan de raad. Door een goede inrichting van de planning-en-controlcyclus zorgt het college ervoor dat de begroting en budgetten worden bewaakt en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen.

## Bijlage - Controleaanpak

### Rechtmatigheid

Indien desondanks budgetten worden overschreden en niet meer gedurende het jaar kunnen worden voorgelegd aan de raad, is strikt genomen sprake van een onrechtmatigheid. Deze overschrijdingen hoeven echter niet in alle gevallen te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Voor een juiste oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door de gemeenteraad geformuleerde beleid, deze wordt gecompenseerd door hogere opbrengsten of kostenoverschrijdingen bij opneideregelingen. Deze overschrijdingen dienen te worden weergegeven in de jaarrekening en kunnen door het vaststellen van de jaarrekening alsnog door de raad worden geautoriseerd.



## Bijlage - Controleaanpak

### Goedkeurings- en rapporteringstoleranties

De met u afgesproken goedkeurings-en rapporteringstoleranties

Op grond van het Bado stelt de raad de goedkeuringstolerantie vast, die de accountant bij zijn jaarrekeningcontrole dient te hanteren. De goedkeuringstolerantie is vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders en vervolgens ter besluitvorming gebracht van de raad. Bij de jaarrekening is het normenkader ter kennisname ingebracht, ten aanzien van toleranties zijn geen wijzigingen aangebracht.

Op grond van de jaarrekening 2017 bedraagt de goedkeuringstolerantie voor fouten afgerond € 558.000 (1% van de lasten) en voor onzekerheden € 1.674.000 (3% van de lasten). Als de goedkeuringstolerantie niet wordt overschreden, kan een goedkeurende controleverklaring afgegeven worden.

Deze goedkeuringstolerantie is een kwantitatief criterium. De uiteindelijke oordeelsvorming is echter altijd een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve afwegingen.

Het rapporteringsbedrag, de maatstaf die geldt voor het rapporteren van fouten en onzekerheden, is door de raad bepaald op € 50.000.

Goedkeurings-tolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeel-onthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	≤ 1%	> 1 < 3%	-	≥ 3%
Onzekerheden in de controle (% lasten)	≤ 3%	> 3 < 10%	≥ 10%	-

## Bijlage - Jaarverslag

### Inleiding

In het kader van onze controle van de jaarrekening is het onze taak om na te gaan of het jaarverslag voldoet aan de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en of het verenigbaar is met de jaarrekening, en ook om na te gaan of het jaarverslag, in het licht van de tijdens het onderzoek van de jaarrekening verkregen kennis en begrip omtrent de gemeente en haar omgeving, geen materiële onjuistheden bevat.

### Vereisten jaarverslag

Uw jaarverslag bestaat uit de programmaverantwoording, de paragrafen en overige informatie. Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten bepaalt nadere voorschriften voor het jaarverslag.

In overeenstemming met de omvang en complexiteit van de gemeente bevat het jaarverslag een evenwichtige en uitvoerige analyse van de financiële situatie op de verslagdatum, ontwikkelingen tijdens het boekjaar en inkomsten, alsmede een beschrijving van de risico's en onzekerheden. Daarnaast dient in het jaarverslag de verwachte gang van zaken te worden opgenomen. Ten aanzien van het gebruik van financiële instrumenten door de gemeente worden de doelstellingen en het beleid van de gemeente inzake risicobeheer vermeld.

## Bijlage - Onafhankelijkheid

### Onafhankelijkheid

De onafhankelijkheid van de accountant behoort tot het fundament van zijn beroep. In de maatschappelijke discussie over kwaliteitsverbetering van de controle speelt de onafhankelijkheid van accountants een belangrijke rol. Vanaf 1 januari 2014 is op alle assuranceopdrachten onder Nederlands recht de Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) van toepassing. Een aantal belangrijke punten uit de ViO, die wij hieronder hebben opgenomen betreffen:

- ▶ langdurige betrokkenheid
- ▶ samenloop van dienstverlening
- ▶ geschenken en giften

Een strikte scheiding tussen controle- en adviesdiensten was al van kracht voor OOB's vanaf 1 januari 2014 en kantoorroulatie is verplicht voor financiële jaren van OOB's vanaf 2016. Daarnaast kent de Europese verordening vanaf controlejaar 2016 striktere onafhankelijkheidseisen, maar ook nadere bevestigingen over onafhankelijkheid ter communicatie aan interne toezichthouders.

Op 17 juni 2016 is een gewijzigde ViO van kracht geworden vanwege de implementatie van Verordening (EU) nr. 537/2014 van het Europees Parlement en de raad van 16 april 2014 betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang. Gemeente Valkenburg aan de Geul is geen organisatie van openbaar belang zodat dit voor uw gemeente niet van toepassing is.

### Langdurige betrokkenheid

Om alle schijn van afhankelijkheid te vermijden, kunnen de externe accountant en (senior) managers in het team maximaal zeven achtereenvolgende jaren in het team actief zijn. Daarna zullen zij intern roteren.

Onze betrokkenheid in jaren laat het volgende beeld zien:

- ▶ drs. N.A.J. Silverentand RA, betrokken als extern accountant sinds de controle van de jaarrekening 2012.
- ▶ drs. H.H.C. Degens RA, betrokken als senior manager sinds de controle van de jaarrekening 2015.

Er zijn derhalve geen bedreigingen als gevolg van langdurige betrokkenheid.

## Bijlage - Onafhankelijkheid

### Samenloop van dienstverlening

Ten aanzien van OOB's is de combinatie van wettelijke controles en overige dienstverlening volledig verboden, met uitzondering van met name genoemde overige assurance-diensten. Voor niet-OOB's, zoals gemeente Valkenburg aan de Geul, is bepaald dat samenloop is geoorloofd als de non-assurance-dienst niet van materiële invloed is op het assurance-object. Als er wel materiële invloed is geldt in beginsel een verbod, behalve wanneer de non-assurance-dienst niet:

- ▶ subjectief of niet-routinematig is; of
- ▶ een verwerkingswijze in het assurance-object ten gevolge heeft waarvan het assurance-team twijfelt of deze verwerkingswijze passend is; of
- ▶ leidt tot een bedreiging uit hoofde van belangenbehartiging.

Wij bevestigen u dat onze non-assurance-diensten voldoen aan bovengenoemde criteria.

### Geschenken en giften

Zoals met u is overeengekomen, informeren wij u hierbij over de door ons ontvangen respectievelijk verstrekte geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid boven € 100. Wij bevestigen u dat dergelijke geschenken niet door ons verstrekt zijn dan wel ontvangen.

## Bijlage - Verklaring van verantwoordelijkheden

### Verantwoordelijkheid

Conform de aan ons verleende opdracht hebben wij de jaarrekening 2017 van gemeente Valkenburg aan de Geul gecontroleerd. Het is de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders om de jaarrekening op te maken in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten. Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel te geven over de jaarrekening, als bedoeld in artikel 213, tweede lid, van de Gemeentewet.

Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en het door de raad vastgestelde controleprotocol. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

### Fraude en naleving wet- en regelgeving

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude en het naleven van wet- en regelgeving (hierna: onregelmatigheden) berust zowel bij de gemeenteraad als bij het college van burgemeester en wethouders. Het is van belang dat het college van burgemeester en wethouders, onder toezicht van de gemeenteraad, sterk de nadruk legt op het voorkomen van fraude en onregelmatigheden, waardoor de gelegenheden tot het plegen van fraude en onregelmatigheden kunnen afnemen, alsmede op het ontmoedigen daarvan, waardoor personen ervan kunnen worden weerhouden om fraude en onregelmatigheden te plegen omwille van de waarschijnlijkheid dat die wordt ontdekt en bestraft.

Onze controle dient zodanig te worden gepland en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang als gevolg van fouten of fraude bevat. Door de beperkingen die inherent zijn aan een controle, bestaat er een onvermijdbaar risico dat sommige afwijkingen in de financiële overzichten niet zullen worden ontdekt, zelfs wanneer de controle naar behoren is gepland en uitgevoerd overeenkomstig de Standaarden.

## Bijlage - Verklaring van verantwoordelijkheden

Onze controlewerkzaamheden omvatten mede de volgens Standaard 240 en 250 vereiste werkzaamheden, zoals brainstorming, het verzamelen van informatie met het oog op het vaststellen van en reageren op het risico van fraude en het uitvoeren van bepaalde werkzaamheden gericht op het risico van het doorbreken van interne beheersmaatregelen door het management, met inbegrip van inzage in journaalboekingen, beoordeling van schattingen en evaluatie van zakelijke redenen voor significante ongebruikelijke transacties. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar het hoofdstuk Kwaliteit beheersorganisatie, onderdeel Overwegingen met betrekking tot fraude en het risico op management override van dit verslag.

### Letter of representation

Wij hebben het college van burgemeester en wethouders gevraagd om een letter of representation (bevestiging bij de jaarrekening). Er zijn geen aanvullende bevestigingen toegevoegd aan onze standaard letter of representation op grond van de specifieke situatie van gemeente Valkenburg aan de Geul.

## Bijlage - Controleverschillen

### Controleverschillen

Tijdens onze controle inventariseren wij verschillen tussen enerzijds bedragen, classificaties, presentatie en toelichting van jaarrekeningposten die de gemeente heeft opgenomen of gerapporteerd en anderzijds bedragen, classificaties, presentatie of toelichting zoals die naar onze mening in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten dienen te worden opgenomen of gerapporteerd. Onderstaand is een overzicht van de materiële verschillen opgenomen, die zijn geconstateerd tijdens onze controle en welke zijn aangepast door het college. Wij hebben geëvalueerd in hoeverre onderstaande verschillen voortkomen uit een tekortkoming in de interne beheersing. Tevens is een overzicht opgenomen van de onjuistheden die wij tot aan de datum van dit verslag hebben gesignaleerd en niet door de gemeente zijn gecorrigeerd.

Gecorrigeerde verschillen			
Post/omschrijving verschil	Bedrag €/verwijzing naar regelgeving	Effect van deze constatering op de interne beheersing.	Referentie in dit verslag
Met betrekking tot het terrein Villa via Nova is een voorziening van € 515.000 gevormd voor de sanering van de grond. Deze voorziening was in eerste instantie credit op de balans opgenomen. Na correctie is de voorziening in mindering gebracht op het actief.	€ 515.000	Dit betreft een correctie met betrekking tot de presentatie van de voorziening in de jaarrekening. Het resultaat wordt hierdoor niet beïnvloed.	n.v.t.



## Bijlage - Controleverschillen

Gecorrigeerde verschillen			
Post/omschrijving verschil	Bedrag €/verwijzing naar regelgeving	Effect van deze constatering op de interne beheersing.	Referentie in dit verslag
Reclassificatie van schulden aan crediteuren naar schulden aan openbare lichamen.	€ 2.580.851	Dit betreft een correctie met betrekking tot de presentatie van de verplichtingen in de jaarrekening. Het resultaat wordt hierdoor niet beïnvloed.	n.v.t.
Reclassificatie van schulden aan crediteuren naar overlopende passiva.	€ 325.209	Dit betreft een correctie met betrekking tot de presentatie van de verplichtingen in de jaarrekening. Het resultaat wordt hierdoor niet beïnvloed.	n.v.t.
Reclassificatie van schulden aan crediteuren naar overige vorderingen.	€ 89.415	Dit betreft een correctie met betrekking tot de presentatie van de verplichtingen in de jaarrekening. Het resultaat wordt hierdoor niet beïnvloed.	n.v.t.

## Bijlage - Controleverschillen

De jaarrekening bevat enkele ongecorrigeerde fouten die in onderstaande tabel zijn opgenomen. De omvang van deze fouten bedraagt € 180.000 en valt binnen de door u vastgestelde controletolerantie van € 558.000. De onzekerheden zijn eveneens in onderstaande tabel opgenomen. De geconstateerde onzekerheden ter hoogte van € 452.000 zijn lager dan de door u vastgestelde controletolerantie voor onzekerheden van € 1,674.000.

De kwalitatieve factoren die hierbij in overweging zijn genomen, zijn:

- ▶ het effect op het resultaat voor en na bestemming;
- ▶ het effect op de balansposten, inclusief het eigen vermogen;
- ▶ het effect op significante toelichtingen, individuele items, sub totaal of totaal in de jaarrekening.

Ongecorrigeerde verschillen		
Post/omschrijving van de toelichting	Bedrag in €/verwijzing naar regelgeving	Referentie in dit verslag
<b>Fouten</b>		
De kosten inzake WMO zijn te hoog opgenomen	€ 27.827	Pagina 13
De kosten inzake de Jeugdzorg zijn te hoog opgenomen	€ 127.711	Pagina 13
De kosten inzake WOZL zijn te hoog opgenomen	€ 25.012	Pagina 13
De voorziening Villa via Nova van € 515.000 is voor € 150.000 te hoog opgenomen.	€ 150.000	Pagina 11

## Bijlage - Controleverschillen

Ongecorrigeerde verschillen		
Post/omschrijving van de toelichting	Bedrag in €/verwijzing naar regelgeving	Referentie in dit verslag
<b>Onzekerheden</b>		
Persoonsgebonden budgetten (PGB)	€ 361.899	Pagina 14
Jeugdzorg als gevolg van ontvangen opgave Deloitte	€ 90.541	Pagina 14

## Bijlage - SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2016 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2017 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer specifieke uitkering conform SiSa-bijlage 2016	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden	Geen	0	n.v.t.
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2016	Geen	0	n.v.t.
G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeente 2016	Geen	0	n.v.t.